

Ο π. Επιφάνιος Θεοδωρόπουλος για την Λειτουργική Γλώσσα

Date : Σεπτεμβρίου 15, 2010

«Φούρνος του Χότζα»

— *Γέροντα, αφού οι ιαμβικοί κανόνες είναι δύσκολοι και δεν είναι κατανοητοί στον κόσμο, γιατί η Εκκλησία τους διατηρεί και δεν κρατάει μόνο τους πεζούς;*

— Η Εκκλησία δεν μπορεί να αλλάζει σαν τον φούρνο του Χότζα ή σαν τους ανεμόμυλους και να γυρίζει κάθε φορά κατά που φυσάει ο άνεμος. Οφείλει να κρατήσει ως κόρη οφθαλμού τους ανεκτίμητους θησαυρούς που παρέλαβε μέσα στην λατρεία της. Δεν πρέπει να τους απεμπολήσει. Σήμερα καταργούμε τους ιαμβικούς κανόνες επειδή δεν τους καταλαβαίνουμε. Αύριο τους πεζούς. Μεθαύριο θα πετάξουμε και τους αίνους. Διότι σε λίγα χρόνια, με την γλώσσα που διδάσκεται σήμερα στα σχολεία, δεν θα είναι κατανοητοί ούτε οι αίνουι, που είναι απλούστερα τροπάρια.

Με την ίδια λογική, λοιπόν, θα καταργήσουμε και την υπόλοιπη λατρεία της Εκκλησίας. Και τότε τι θα βάλουμε στη θέση αυτών; Αντί να λέμε: «Τας κεφάλας ημών τω Κυρίω κλίνομεν», θα λέμε: **«Σκύψτε στον αφέντη τις κούτρες σας»; Ή «Σκύψτε στον αφέντη τα κεφάλια σας»; Τι είδους λατρεία θα γίνη, αν τη γράψουμε στη δημοτική;**

Αυτά δεν μεταβάλλονται

Κάποιοι μετέφρασαν την Καινή Διαθήκη σε τελείως σύγχρονη γλώσσα. Χρησιμοποίησαν μάλιστα και μονοτονικό. Εκεί μέσα **μεταφράζουν το «Λάβετε, φάγετε» = «Πάρτε και φάτε»**. Συγχωρήσατέ με, αλλά έτσι εκχυδαίζονται τελείως και χάνουν την ιερότητα τους τα λόγια του Κυρίου. **Λες και δίνουμε να φάνε μπριζόλες ή**

τυρόπιττες! Αυτά τα λόγια θα μείνουν όπως τα έγραψαν οι Ευαγγελισταί. «Λάβετε φάγετε. Πίετε εξ αυτού πάντες». Αυτά δεν μεταβάλλονται.

Δεν θα μεταφράσουμε τα λόγια της λατρείας σ' αυτό το γλωσσικό εξάμβλωμα, το οποίο ακούμε από τα μέσα της λεγομένης μαζικής ενημερώσεως. Θα καταντήσουν να μην έχουν «είδος ουδέ κάλλος». Τα κείμενα αυτά είναι κλασσικά και δεν μπορούν να αποδοθούν, δεν μπορούν να μεταφραστούν. Και οι εργασίες οι μεταφραστικές που γίνονται, υστερούν απείρως από το κάλλος του πρωτοτύπου. Αλλά προκειμένου να μη το καταλαβαίνει κανείς, τι να κάνουμε; Δεν θα έχη το προνόμιο κάποιος να το χαρή στο πρωτότυπο, εφ' όσον δεν ξέρει αρχαία ελληνικά τουλάχιστον ως το κατανοήση. Ας πάρη μία ιδέα με τη βοήθεια της μεταφράσεως. Αλλά τα κείμενα αυτά καθ' εαυτά, ως μείνουν, διότι επαναλαμβάνω, είναι κλασσικά. Δεν μπορούμε να εισαγάγουμε στην λατρεία την γλώσσα στην οποία ομιλούμε.

Πόσο φτωχά!

Κάποιος κυκλοφόρησε βιβλίο με μετάφρασι πολλών ύμνων στη δημοτική. Και μάλιστα ποιητική μετάφρασι στα μέτρα των ύμνων, για να ψάλλεται στην Εκκλησία. Και νόμισε ότι έκανε κάποιο σπουδαίο κατόρθωμα. Διαβάζοντάς το θα αισθανθήτε, ως εάν από το ένα μέρος έχετε ένα βαρύτιμο κόσμημα, από αδάμαντες και πολύτιμους λίθους (το αρχαίο κείμενο), και από το άλλο μέρος ένα «τενεκέ», ένα «μπάφιλα». Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ των δύο υμνογραφικών κειμένων.

Σκεφθήτε δε ότι αυτός ο ευλογημένος δεν τα δημιούργησε μόνος του. Απλώς μετέφρασε. Δηλαδή, είχε έτοιμα μπροστά του τα υψηλά νοήματα. Διότι εμείς μόνι μας δεν μπορούμε να αναχθούμε στα ύψη στα οποία ανήχθησαν οι υμνογράφοι. Δεν έχουμε αυτή την δύναμι. Αυτοί ήσαν μεγαλοφυείς και, το κυριώτερο, άγιοι. Δεν έκανε, λοιπόν, κάτι εξ αρχής, κάτι δικό του, για το οποίο να πούμε, «Αι, φτωχός ήταν ο άνθρωπος, φτωχά κείμενα μας έδωσε». Είχε ενώπιόν του τα μεγαλειώδη εκείνα κείμενα των παλαιών υμνογράφων. Και αν δήτε πώς τα αποδίδει!... Πόσο φτωχά είναι!...

Προφάσεις

— Είναι λοιπόν καλύτερο να πηγαίνουμε στην Εκκλησία και να μη καταλαβαίνουμε τι λέει ο ιερέυς ή ο ψάλτης;

— Αυτά είναι προφάσεις. Υπάρχουν αρκετές αξιόλογες ερμηνευτικές εργασίες, τις οποίες ο ενδιαφερόμενος πιστός μπορεί να έχει στο σπίτι του και να τις διαβάσει. Υπάρχουν βιβλία, που με όμορφο και απλό τρόπο μιλούν για τα Μυστήρια: την Θεία Ευχαριστία, το Βάπτισμα κ.λπ. Τόσες ώρες χάνουμε χαζεύοντας στην τηλεόραση, ή ξεφυλλίζοντας περιοδικά και εφημερίδες. Ας αφιερώσουμε, λοιπόν, όχι πολύ, αλλά μία ώρα κάθε εβδομάδα, το βράδυ π.χ. του Σαββάτου, να διαβάσουμε τα βιβλία τα οποία ερμηνεύουν τα δύσκολα τουλάχιστον κείμενα της Εκκλησίας μας, ή ακόμη του Απόστολου και το Ευαγγέλιο. Την άλλη ημέρα, που θα πάμε στον ναό, θα κατανοούμε πολλά από αυτά που θα ακούμε. Υπάρχουν άλλωστε και ιερείς που κάνουν λειτουργικά κηρύγματα. Εξηγούν τη θεία Λειτουργία, εξηγούν τα Μυστήρια.

Επομένως μπορούμε να αναπληρώσουμε τις ελλείψεις μας με ερμηνευτικές εργασίες, με ερμηνευτικά βιβλία. Όσοι θέλουν, μπορούν να μάθουν τα της Εκκλησίας. Λίγο ενδιαφέρον χρειάζεται και κάποια συνέπεια στη χριστιανική μας ζωή. Γι' αυτό βλέπει κανείς ανθρώπους ολιγογράμματος να καταλαβαίνουν πάρα πολλά απ' όσα τελούνται, να απολαμβάνουν κυριολεκτικά τη λατρεία. Αλλά δυστυχώς ο περισσότερος κόσμος δεν ενδιαφέρεται.

(Από το βιβλίο: Αρχιμ. Επιφανίου Θεοδωροπούλου, "Χριστώ τω Θεώ παραθώμεθα", εκδ. Ι. Ησυχ. Κεχαριτωμένης Θεοτόκου Τροιζήνος, Τροιζήνα 2003 σσ. 150-153)

(Περιοδικό "Παρακαταθήκη", Τεύχος 39, Δεκέμβριος 2004)

(Πηγή ηλ. κειμένου: "Ιερά Μονή Παντοκράτορος Μελισσοχωρίου")